N:o 4
1938

Uusi HUOMEN

»ÄLKÄÄ ANTAKO TULEN SAMMUA«

Uusi
HUOMEN
ISÄNMAALLIS-KANSALLINEN NAISTEN LEHTI

Toimitussihteeri: ELSA VUORJOKI Puh. 45 336
Taloudenhoitaja: TYYNI LEISIÖ

HILJA RIIPINEN, päätoimittaja
Toimituskunta:
ELNA HETEMÄKI, VIOLA KUISTIO
ANNA POHJANHEIMO, EEVI SOLANNE
Julkaisija: KUSTANNUS-OY. RASTI

TOIMISTO: Helsinki
Neitsytpolku 7
Puh. 64 159 Klo 10—13
Tilaushinta vsk. 30:—

N:o 4 31. 5. 1938

Taistelusisaret

Kera veljien käymme me rintamaan,
kera veljien kamppailemme!
Kun vaatii kunnia kansan, maan,
me väistyä saata emme.

Pyhä taisteluviirimme maali on;
sitä kohti on suora tiemme.
On tunnus tiukka ja ehdoton:
me taistelun voittoon viemme!

Tytär Karjalan, Kainuun ja Pohjanmaan,
tytär jäämien, Vakka-Suomen
ei luovu uljaasta uskostaan:
on koittava uusi huomen!

Hän on varmana seuraava veljiään,
mihin taisteluviiri viekin.
Ei koskaan tinkiä määrästään
voi vartia pyhän liekin.

HEIKKI ASUNTA.

"Taistelusisaret" on osa runoilijan Isänmaallisen Kansanliikkeen kesäjuhlaan Lapualla kirjoittamasta runosarjasta.

VALA

Vapaussodan suurjuhlista jäivät mieleen rintamamiesten nimessä lausutut sanat: *"Me tahdomme vakuuttaa uskollisuuttamme 1918 valkoiselle ajatukselle — — —."* Ken samalla kuuli kaksikymmentuhantisen soturijoukon valtavan hyväksymishuudon noitten sanojen kohdalla, hän jaksoi taas uskoa sen ajatuksen voittoon tulevaisuudessa. Jaksoi uskoa huolimatta kaikesta siitä, mikä samensi tuota maamme suurinta juhlapäivää.

Suurkirkon portailla seistessä moni katsoja sisässänsä itki — ja häpesi sen valtavan liikutuksen ohella, jonka päivä mahtavine mittasuhteineen aiheutti. Tunsi niin syvää kiitollisuutta noita taistelun miehiä kohtaan, joista moni on puutteenalaisissa oloissa ahertanut jo 20 vuotta saamatta koskaan tunnustusta tahi elämälle tukea sen maan esivallan taholta, jonka puolesta antoi parhaat voimansa. — Saivat nyt tulla marssimaan sen esivallan ohi. — Eivät toki siihen vastaanotolle tulleet punaiset hallitusmiehet — eivät toki uskaltaneet — sen verran oli toki — —. Saattoivat sentään ottaa lakin päästä tarvitsematta itsensä edessä hävetä. — Ja saivathan nähdä valkoisen kenraalin, rakastetun päällikön, jonka edessä unohtui vuosien paino. — Saivat elää vielä suuren hetken. — Juhlapäivän pyhin hetki oli varmaan se, jolloin nuo kaksi kohtasivat toisensa: päällikkö ja vapaussoturi.

Tässä "kansanvallan" kaikkitasoittavassa ja kaikkimadaltavassa ajassa on totisesti suuriarvoista se, että kuitenkin on yksi koskematon kunnioitussuhde: Vapaussodan suuri ylipäällikkö ja hänen sankarinsa.

"Siinä kulkee meidän häpeämme", kuului itkuun tukahtuva miehen ääni, kun invaliidien joukko, moni mies kehnoissa, köyhissä vaatekuluissa kulki ohi. "Meidän häpeämme." Koko valtakunnan. Ei ole ehditty korjata 20:ssä vuodessa. On ehditty orientoitua länteen ja itään. Ehditty hoitaa Abessinian, puna-Espanjan, Moskovan ja Geneven asiat. Mutta tätä vapaussodan velkaa ei ole ennätetty. Oliko kumma, jos monen juhlamieltä kalvoi katkera soimaus ja pää painui häpeäntunnossa.

Selvisi taas kerran niinkuin se olisi ollut kirjoitettuna 16 päivän heleänkirkkaalle taivaalle: Puoluevalta, joka valtiollisesti määrää maassa, se ei kykene mitään kelvollisesti hoitamaan. Se ei koskaan saa mitään kestävää, vielä vähemmin suurta aikaan. Mutta sensijaan heränneen kansan yhtynyt tahto ja voima, jota juuri edusti 1918 valkoinen armeija, se on ainoa voima, joka kykenee voittamaan.

Puolueet ovat omahyväisesti kilvan yrittäneet merkitä kukin itselleen satoa vapaussodan juhlista. "Vahvistivat kansanvaltaa!" — "Olivat nolaus fascisteille!" j.n.e. kirjoittavat puoluelehdet. Vaikka muotisanaa "kansanvalta" ei edes esivallan puolesta tuotu 16 päivään. Marxilaiselle ominaisella julkeudella kirjoittaa sosialidemokraatti: "Juhlat lujittivat hallitusrintamaa." T.s. siis vapaussodan juhlat olisivat turvanneet punaisten johtaman hallitusvallan!! Valheella ja poliittisella törkeydellä ei kai nykyään ole mitään rajaa.

Poliittisen elämän täytyy nähtävästi kehittyä omaa rataansa niin pitkälle kuin se kestää. Mutta muistettakoon: se kulkee — näyttipä nyt miltä tahansa tilapäisesti — se kulkee hyvin kaukana siitä tiestä, jolla yhtyy tämän maan valkoinen kansa. Tämä pitää yhäti sisäisesti kiinni 1918 perinteistä, *siitä valkoisesta ajatuksesta, joka on sovittamattomassa taisteluasenteessa kaikkea punaisuutta vastaan,* siitä ajatuksesta, jonka vapaussoturit taistelivat ja jonka antoivat kansamme elämänohjeeksi. Sitten vasta, kun tämä tie ja se, jolla johdetaan valtiolliset asiat, kun ne yhtyvät — ei tilapäisesti — vaan sisäisesti, olemukseltaan ja hengeltään samaksi, sitten vasta alkaa kansallisen Suomen aika. *Vala on vannottu.* Vapaussodan armeija on koko maan kuullen vannonut uskollisuutta *valkoiselle ajatukselle.*

Että se toteutuisi, täytyy tapahtua paljon tässä maassa.

Hilja Riipinen

Raamatun naiset ja ISÄNMAA

Mirjam

Mirjamin, Mooseksen sisaren kuva piirretään Raamatun lehdillä vain joitakin kertoja katseltavaksemme. Ja silloinkin niukoin sanoin.

Ensimmäisellä kertaa tapaamme hänet kasvavana tyttösenä seisomassa Niilinvirran rannalla. Hän nojailee palmun solakkaan runkoon, ja tummat silmät ovat hellittämättömästi suunnatut määrättyyn pisteeseen huojuvassa rantakaislikossa. Sinne kaislikkoon on vast'ikään piilotettu pienessä arkkusessa kolmen kuukauden ikäinen, kaunis pieni poika, Mirjamin veli. Sen oli tehnyt epätoivoinen äiti eksyttääkseen sortajan kätyreitä, estääkseen luonnottoman käskyn toimeenpanemista, käskyn, joka oli pusertanut karvaat kyyneleet monen heprealaisen äidin silmästä ja joka oli pannut monen isän puimaan salaa nyrkkiä voimattomassa vihassa. ”Kaikki heprealaiset poikalapset ovat heitettävät Niilin virtaan heti synnyttyään!” Niin oli Faaraon julma käsky kuulunut. Sydän vavisten Mirjam seisoi päivästä päivään vartioiden pienen veljensä viatonta unta, veljen, josta kerran oli tuleva sorretun kansan pelastaja.

Sitten eräänä päivänä lähestyy todellakin ilmituleminen ja vaara, mutta niin suloisessa muodossa, että Mirjam uskaltaa rohkeana astua esiin piilopaikastaan puhumaan pienen suojattinsa puolesta. Muistamme kaikki Raamatun sanat: ”Ja tapahtui eräänä päivänä, että Faaraon tytär meni alas virralle kylpemään.” Hän näkee arkun kaislikossa, avaa sen kannen ja löytää pienen itkevän poikasen. Hädissään Mirjam tarjoutuu hakemaan heprealaisen vaimon, joka ottaisi lapsen huostaansa, ja saatuaan luvan hän kiireesti noutaa äitinsä tapahtumapaikalle. Nuori prinsessa vaatii suurta löytöpalkkaa: hänen on saatava poika omakseen. Kirvelevin sydämin äiti suostuu muutaman vuoden perästä tuomaan pienokaisen hoviin. Mikäpä hänellä siinä muukaan neuvona! Ja olihan sentään pahin vältetty: kukoistava lapsukainen oli pelastettu elämälle.

Mirjam häipyy nyt näkyvistämme. Silloin tällöin väläytetään eteemme tapauksia Mooseksen elämästä, joskus mainitaan hänen veljensä Aaronkin. Mutta Israelin kansan vapautuksen hetki lähenee, vuosikymmen liittyy toiseen, ja yhä raskaampina kohoavat heprealaisten huokaukset isien Jumalan puoleen, yhä säälimättömämmin suomivat sortajain ruoskat heidän paljaita hartioitaan. Ihmeellisten elämän kohtaloitten kautta on Jumala kuljettanut asettaan Moosesta kohti hänen suurta tehtäväänsä.

Ylitsepääsemättömiltä näyttävien esteiden yli ja läpi johdettuna seisoo Jumalan valittu kansa vihdoin eräänä aamuna katsellen Punaisen meren vihaisia aaltoja, joiden halki heidän matkansa kaivattuun, omaan isänmaahan on kulkeva. Pääsevätkö he tosiaankin tästä yli, hukuttaako Punainen meri heidät kuohuvaan helmaansa, vai tallaavatko takaapäin lähestyvät Faaraon korskuvat sotaratsut heidät kavioittensa alle? Siinä kaksi yhtä kauheata vaihtoehtoa, joitten edessä kovia kokenut kansa puhkeaa äänekkäisiin valitushuutoihin.

Mutta kohta he saavat kokea, että Jumala ei jätä sitä, jonka kerran on hoitoonsa ottanut. Ärjyvät aallot väistyvät Hänen mahtinsa voimasta syrjään, sileä tie aukenee heidän eteensä keskellä Punaista merta, tie, jota myöten kulkien he onnellisesti pääsevät toiselle rannalle. Ja siellä heidän silmänsä näkevät vielä yhden ihmeen, ehkä kaikista suurimman: samat aallot, jotka nöyrinä olivat väistyneet heidän tieltään, nielivät ärjyvään kitaansa Faaraon koko sotajoukon hevosineen, sotavaunuineen, kaikkineen. Silloin kansa, näin ihmeellisellä tavalla pelastuneena monivuosisataisesta vihollisestaan, puhkeaa äänekkäisiin riemuhuutoihin.

Tässä yhteydessä tuodaan taas Mirjam näkyviimme, Mirjam profetissa, kuten häntä nyt nimitetään. Hän on jo iältään vanha, kaukana ovat lapsuus ja nuoruus, aikoja sitten jo keski-ikäkin sivuutettu. Mutta nyt haltioitumisen hetkellä, on hän taas nuori ja hehkuvasieluinen. Hän on yhdessä armoitetun kansansa kanssa kokenut ihmeen toisensa perästä, hän on matkalla orjuuden maasta valloittamaan omakseen esi-isien ihanaa perintömaata. Onko kumma, jos hän, vanha Mirjam profetissa, tuntee nuortuvansa, ottaa kanteleen käteensä ja asettuu kansansa naisten etunenään muodostamaan juhlakulkuetta. Pian kumpuaa hänen huuliltaan innoittunut ylistysvirsi, hän purkaa sanoiksi koko kansan ylitsevuotavan riemun:

ARMI HALLSTEN-KALLIA:

Shakkipeli EUROOPAN TULEVAISUUDESTA

Suuri maailmanpolittinen shakkipeli jatkuu, ja kumpi voittaa Euroopassa, järjestyksen vaiko hävityksen henki, on vielä epävarmaa, sillä hävityksen voimat osaavat taitavasti naamioitua ja toimia tehokkaasti itse näkymättä. Kyseessä ei ole mikään sen vähempi kuin pyrkimys ehkäistä rauhoittuminen ja luottamuksen palaaminen, rakentavan kansallisen elämän mahdollisuudet vanhassa Euroopassa.

Pääsiäislauantaina solmivat Englanti ja Italia Roomassa sopimuksen, joka hautasi molempien valtain monet väärinkäsitykset. Tämä sopimus oli vain ensi askel, ja seuraavan piti olla Ranskan ja Italian sovinnon — "kahden latinalaisen sisaren" toistensa jälleen löytäminen. Tämän jälkeen oli sitten "läntisten suurvaltain" löydettävä tie Saksaan ja pantava alulle vaikein osa, mutta ehkä välttämättömin, Saksan tuominen mukaan yhteistyöhön akselikumppaninsa ja Ranskan ja Englannin kanssa.

Onko ihme, että ne, jotka pahimmin pelkäävät tasapainotilan edes hetkellistä syntymistä Euroopassa, ovat panneet kaikkensa liikkeelle estääkseen tätä kehitystä? — Levoton ja rikkinäinen maanosa on kommunismin paras työmaa, ja suunniteltu neli- tai viisisopimus (jossa lujasti bolshevisminvastainen Puola olisi viidentenä) olisi tällä erää pannut lujan sulun maailmanvallankumouksen opeille.

Niinpä onkin kaikki voimat pantu liikkeelle, jottei nyt edessä oleva askel, Parisin ja Rooman sopimus, jota Englanti mitä tähdellisemmin on Ranskalle suositellut, m.m. Ranskan hallituksen johtavien miesten lähes kuukausi sitten käydessä Lontoossa, pääsisi toteutumaan.

Ensin yritettiin Genevessä. Englannin aloitteesta tuli sen neuvoston toukokuisessa istunnossa esille Abessinian asia lopullisesti "likvidoitavaksi". Moskova, Englannin ja Ranskan marxilaiset, fascisminvastustajat ja muut tunnepolitikot ryhtyivät suurhyökkäykseen, johon mobilisoitiin negusparkakin, miltei sairasvuoteelta, toivossa, että tämän onnettoman, vihollisen edessä heikkona paenneen entisen ruhtinaan näkeminen saisi tunteet liikkeelle. Yritys ei onnistunut, eikä suinkaan tuottanut kunniaa kuolinsairaalle kansainliitollekaan.

Nyt lähti Puna-Espanja yrittämään, vaatien puuttumattomuuden lopettamista, ja Saksan

---

"Veisatkaa Herralle, sillä Hän on tehnyt sangen jalon työn, hevosen ja miehen Hän mereen syöksi!"

Nelikymmenvuotisen vaelluksen kestäessä tyrehtyivät riemulaulut monta kertaa niin Mirjamin kuin muittenkin israelilaisten huulilla, epä-usko ja epätoivo saivat heidät valtoihinsa, synti kietoi pauloihinsa. Mutta Armahtaja pysyi samana. Sen sai Mirjamkin kokea. Kerran hän yhdessä Aaronin kansa erehtyi kovin sanoin moittimaan Moosesta tämän muukalaissyntyisen vaimon takia. Se oli asia, joka ei kuulunut Mirjamille, ja Jumala rankaisi häntä spitaalitaudilla tästä aiheettomasta sekaantumisesta suuren veljensä asioihin. Mooseksen hartaan esirukouksen avulla Mirjam kuitenkin pian parantui tuosta kauheasta taudista. Kuinka riemuitsevia kiitoslauluja silloin taas mahtoikaan kohota hänen sydämestään!

Se isänmaa, jota kohti vanha Mirjam palavin mielin samosi, jäi kuitenkin hänen ruumiillisilta silmiltään näkemättä. Matkasauva kirposi väsyneistä käsistä vähää ennen kuin päästiin luvatun maan rajoille. Raamatun lyhyt maininta tästä kuuluu: "Ja Mirjam kuoli Kaadeksessa, ja sinne myös haudattiin".

Nyky-ajan naiset, onko meistä veljiemme vartijoiksi, kun heitä vaarat uhkaavat? Nousevatko huulillemme kiitosvirsien sanat, kun Jumala tekee jalotekoja meidän kansamme kohdalla?

Elsa Koskimies.

ja Italian naulaamista häpeäpaaluun Francon auttajina. Maailma on kuitenkin vähitellen saanut liiaksi tietoja siitä, kuka alkoi ja ylläpitää kansainvälistä sotaa Espanjan mantereella, eikä del Vayo saanut puolelleen kuin yhden, Litvinovin äänen. Heikkoutena, suurena heikkoutena vakavalla hetkellä on merkittävä, että neuvoston jäsenistä 9, niiden joukossa Ruotsi, joka tällä hetkellä kansainliiton neuvostossa tavallaan "edustaa" Pohjoismaita, siis meitäkin, pidättyi äänestämästä, ja vain neljä valtiota, Englanti, Ranska, Puola ja Romania, antoi äänensä Puna-Espanjan ehdotusta vastaan. Enempää ei tosin tarvittu, ja Litvinov-Stalinin tappio oli täydellinen.

Mutta juoni jatkuu. Kauhupropaganda täyttää sensaatiolehdet, tekisi mieli sanoa, koko ilman eetteriaaltoja myöten. Näin on ennen kaikkea laita Ranskassa, missä yritetään luoda mieliala, joka tekee sovinnon mahdottomaksi. — Ranska "puuttuu" edelleen, entistäkin avoimemmin, Puna-Espanjan hyväksi, vaikka virallinen Ranska yrittääkin silmänsä sulkien sen kieltää tai väheksyä. Huhut kertoilivat siellä kauhujuttuja Italian mobilisoinnista Tunisin rajalla, ja hallituksen juutalainen siirtomaaministeri antoi provosoivia ohjeita Ranskan Somaliin — luodakseen selkkauksia Italian kanssa.

Mussolinin Genovan puheen jyrkät sanat, että Ranska ja Italia eräissä seikoissa, eritoten Espanjan asioissa "ovat eri puolilla barrikaadin", olivat vakava varoitus Ranskalle huomata etsikkoaikansa.

Ei vähimmän ole kauhupropaganda viettänyt voittojaan Tshekkoslovakian kohdalla. Prahan yritykset kiemurrella irti sitoumuksistaan maan muita kansallisuuksia, varsinkin sudeettisaksalaisia kohtaan ovat tunnetut, niin myös yritykset uudella kansallisuusstatuutilla rauhoittaa nämä toimintaan heränneet, kauan hiljaisuudessa kärsineet kansat ja kansansirpaleet.

Kunnallisvaalivalmistelut olivat antaneet aihetta niin moniin selkkauksiin, jopa verenvuodatukseen sudeettisaksalaisella alueella, että Länsi-Euroopassa aivan ilmeisesti on tosissaan pelätty uutta "Anschlussia". Historia ei kuitenkaan samanlaisena toistu, eivätkä sudeettisaksalaisten ja Itävallan kohdalla edellytykset ole samat. Tulevaisuus näyttää, missä muodossa Henleinin määrätietoinen työ 3 ½ miljoonaisen kansansa eheyden ja oikeudenmukaisen aseman luomiseksi palkitaan. Tällä kertaa meitä lähinnä kiinnostaa se hieman huvittava nolaus, jonka vallassa synkeitä ennustelleet sibyllat — puhumme yhä etupäässä Ranskasta — nyt ovat, kun ei mitään vielä tapahtunutkaan.

Mistä löytynee seuraava este, jonka Moskova tietoisine ja viattominekin apulaisineen yrittää pystyttää sovinnonrakentajien tielle? Sellaista ei tule puuttumaan, mutta sekin on voitettava, niinkuin edellistenkin yli on päästy, jos mieli vanhan maanosamme päästä rauhassa rakentamaan jokaisessa valtiossa oman kansan oikeudenmukaista ja onnellisempaa elämää.

Marxilaista kielenkäyttöä

16 päivänä toukokuuta kulkee mahtavassa juhlakulkueessa vapaussodan armeija lippuineen Turuntietä Stadion-juhlasta palaten. Poikkikadulta kääntyy pari naishenkilöä joutuen juuri lippurivistön kohdalle. "Noita piruja minä en viitti katella", kivahtaa toinen ja naiset hakeutuvat mieluisemmalle kadulle.

VIOLA KUISTIO:

Kaksi laukausta

Oli lauantai-ilta, tammikuun 19 p. 1918. Ilmassa oli kuin sähköä, jotain tulisi tapahtumaan tänä iltana. Koko päivän oli nähty kaupungin kaduilla aseistettuja punakaartilaisjoukkoja runsaasti liikkeellä.

Teatterissa oli ensi-ilta. Olin silloin aloitteleva näyttelijätär Suomalaisessa Maaseututeatterissa, kuten teatterin nimi silloin kuului. Sinä iltana oli minulla näytelmän "Tuhkimo ja kuninkaantytär" pääosa, mikä täytti kokonaan ajatukseni. Näytelmän kirjoittaja, runoilija Larin-Kyösti, kunnioitti tilaisuutta läsnäolollaan ja itse Toivo Kuula, joka siihen aikaan oli Viipurin musiikin ystäväin orkesterin kapellimestarina, johti orkesteria.

Tuskin oli näytäntö päättynyt ja yleisö ehtinyt poistua teatterista, kun kaduilta alkoi kajahdella laukauksia. Meillä ei ollut aavistustakaan, mitä nuo laukaukset olivat, mutta siitä huolimatta ne eivät meitä aluksi peloittaneet. Jo pitemmän aikaa oli kaupungilla liikkunut huhuja vahvan suojeluskuntaosaston olemassaolosta. Ensimmäinen ajatuksemme oli, että nyt suojeluskuntalaiset hyökkäsivät ja yrittivät kukistaa kaupungissamme punaisten yliherruuden, mitä kaupungin asukkaat hartaasti toivoivat aavistaen, mihin hirmukauteen punaisten valta vähitellen johtaisi.

Pukeuduttuani nopeasti aioin poistua teatterista pihan kautta. En minäkään osannut tuntea pelkoa etäällä kajahtelevien laukausten tähden, vaan miltei riemua siitä, että se nyt alkoi. Valkoiset hyökkäävät, voittavat ja vapauttavat maan punaisista ja ryssistä!

Silloin kajahti laukaus aivan lähelläni. Veri pakeni sydämestäni, henkeäni salpasi, korvani humisivat. Huomasin, että edelläni potkukelkkaa työntävä nainen tuupertui maahan. Kiiruhdin hänen luokseen, sopersin: "Sattuiko teihin?" Mihin hän vastasi: "Luulen, että se sattui — — —"

"Hyvä Jumala, kuulako? Oletteko haavoittunut? Mihin?" Näin hätäilin koettaen häntä tukea. Pikku tyttö, jota äiti oli kelkassa työntänyt, pillahti itkuun: "Kuoleeko äiti?"

"Ei, eihän toki, ei se niin pahasti ole sattunut", lohdutin.

Ihmisiä on tällä välin kerääntynyt ympärillemme ja yhteisvoimin kannamme haavoittuneen teatteriin. Siellä hän sitten näyttämöllä, pölyisten kulissien keskellä, virui elämänsä viimeiset hetket.

Yksin hänen ei tarvinnut olla, sillä suurin osa näyttämön henkilökunnasta oli tapauksesta järkyttyneenä jäänyt teatteriin yöksi. Kaikkiaan lienee meitä ollut siellä noin 50 henkeä, joukossa sellaisia kuuluisuuksia kuin säveltäjä ja rouva Toivo Kuula, runoilija Larin-Kyösti, säveltäjä Lauri Ikonen äitinsä ja sisarensa, laulajattarien Jenny Ikosen ja Hertta Ikonen-Weissmanin kanssa, silloinen maaseututeatterin johtaja Pekka Alpo sekä useita tunnettuja näyttelijöitä. Lisäksi oli joukko teatterin avustajia, työmiehiä jne. Tämä yö oli varmasti yksi elämämme jännittävimpiä, joten sen muistaakin kuin eilisen päivän. Kukaan ei nukkunut.

Koetimme auttaa ja lohduttaa vaimoparkaa, joka kaiken aikaa oli tajuissaan ja huolehti lapsistaan, miten niiden kävisi, jos hän kuolee. Sattui toki niin onnellisesti, että hänen miehensäkin oli siellä, samoin pikku poika, joka oli jäänyt isää odottelemaan, kun äiti ja sisko lähtivät edeltä kotiin. Mies oli eräs teatterin työmiehistä. Hänen läsnäolonsa oli omiaan lieventämään vastuutamme, kun tilanne muuttui sikäli ikäväksi, ettemme saaneet haavoittunutta ajoissa sairaalaan, kun kukaan miehistä ei uskaltanut lähteä häntä sinne kaupungin läpi kuljettamaan. Poliiseja ei ollut olemassa ja punainen "miliisi" pelkäsi yhtä paljon kuin mekin. Olimme ottaneet nimittäin yhteyden tähän järjestysvaltaan puhelimitse. Vasta aamun valjetessa he uskalsivat tulla hakemaan haavoittuneen paareilla lääninsairaalaan, mutta silloin oli jo apu myöhäistä. Heti sairaalaan päästyä oli vaimo kuollut.

Muuten olimme koko yön kuin säkissä. Luulen, että harva oli selvillä siitä, mitä kaupungissa sinä yönä tapahtui. Myöhemmin se tietysti itsekullekin selvisi. Olimme valvoneet yön, jolla nyt on historiallinen merkityksensä. Oli ollut Pietisen tehtaan kahakka, punaisten ja valkoisten ensimmäinen yhteenotto Karjalassa.

Tästä yöstä lähtien kehittyivät tapahtumat Viipurissa kuten muuallakin nopesti — sotaa kohden. Vain pari päivää myöhemmin seurasi Venäjänsaaren retki ja välittömästi tämän jälkeen muodostui Karjalan rintama, mikä yli kolmeksi kuukaudeksi eroitti meidät valkoisen Suomen yhteydestä.

Näistä tapahtumista oli seurauksena yltyvä punainen terrori. Teatterin näytännöt

Ansioituneita naisia:

LAULAJATAR ALMA KUULA

Lehtemme tähän numeroon sisältyy m.m. muistelmakirjoitus "Kaksi laukausta." Niinkuin kirjoituksesta selviää, kohtasi näistä toinen säveltäjä Toivo Kuulan, jonka kuolemasta toukokuun 18 p:nä tuli kuluneeksi 20 vuotta. Tämän säveltäjämestarin tuotantoon ja ennenkaikkea sen tunnetuksi tekemiseen on merkittävä ja ihailumme ansaitseva osuus hänen puolisollaan laulajatar *Alma Kuulalla.* Monet, ehkä kaikkein kauneimmat sävelkuvansa on Kuula luonut "armasta ajatellen". Iki-ihana "Tuijotin tulehen kauan" on säveltäjän ensimmäinen omistus mielitietylleen. Se ja ehkäpä useita seuraavia oli omistettu Alma Silventoiselle, mutta varmaan useimmat sittenkin olivat Alma Kuulan innoittamia ja hänen esitettävikseen aiottuja. Alma Kuula ne myöskin ensimmäisenä esitti ja on senjälkeen esittänyt lukemattomia kertoja. Kukapa osaisikaan tulkita suurta mestaria paremmin kuin hänen elämänkumppaninsa, joka synnynnäisten lahjojensa lisäksi on saanut perusteellisen laulajatarkoulutuksen. Kuulan kauniit laulut täytyy kuullakin Alma Kuulan esittäminä niitä oikein ymmärtääkseen. Uskollisesti ja uupumattomasti on Alma Kuula näitä lauluja tulkinnut sekä koti- että ulkomailla, saattanut ne "kaiken kansan tietoon". Lähinnä hänen ansiotaan on myös, että Toivo Kuulan orkesterisävellykset, luvultaan 25, ovat tulleet nykyisessä laajuudessaan tunnetuiksi.

Näin on Alma Kuula — sekä esittävänä taiteilijana että suomalaisen säveltuotannon tulkkina — siis mitä syvimmässä mielessä ollut kansanomaisen, tosisuomalaisen, isänmaan luontoa vertaansahakevasti maalailevan musiikin, sillä sitähän Kuulan tuotanto on, viestinviejänä, kansallisen kulttuurimme tunnetuksi tekijänä.

Miehensä kuoleman 20-vuotismuiston yhteydessä on Alma Kuula jälleen järjestänyt laajan konserttimatkan Kuula-ohjelmineen. Muistokonsertteja pidetään m.m. Tallinnassa, Riiassa ja Budapestissa. Eräissä äsken kotimaassa järjestetyissä muistotilaisuuksissa on Alma Kuulaa säestänyt taiteilijapuolisoiden musikaalisesti lahjakas tytär Sinikka.

---

loppuivat myös tähän yöhön. Moni näyttelijäkin joutui punaisen vainon alaiseksi saaden piileskellä kosteissa kellareissa ja vetoisilla ullakoilla. Taiteilija Aku Korhonen mm. oli patterinmäen valtauksen jälkeen vankina Viipurin linnassa, mistä hengissä pelastuminen oli suorastaan ihme. Johtaja Alpo pidätettiin kadulla aikomuksena viedä hänet väkisin punakaartiin, kuten tapahtui monelle viipurilaiselle, mutta hänen onnistui välttää tämä kamala kohtalo pakenemalla ja piiloutumalla teatterin puvustoon parin naisen turviin, jotka rohkeudellaan ja neuvokkuudellaan pelastivat tämän kulttuurihenkilön isänmaalle. Monien sellaisten henki oli silloin hiuskarvan varassa, jotka myöhemmin ovat hyödyttäneet maatamme lahjoillaan.

Säveltäjä Kuulan tapasin seuraavan kerran heti Viipurin valtauksen jälkeen. Ilmeisesti hänkin oli saanut piileskellä koko punaisen ajan. Nyt olimme juhlimassa Viipurin valloitusta Seurahuoneella. Muistan vielä ilmielävänä hänen taiteilijatempperamenttinsa mukaisen, riemua pursuavan olemuksensa, kun hän riehakkaana vaelsi pohjalaisten pöydissä maakuntansa miehiä tervehtimässä. — Mutta tämä ilta tuli olemaan hänen viimeisensä, sillä samana iltana kajahti jo ennen mainitulla teatterin portilla toinen niistä laukauksista, joista olen tahtonut kertoa, koska sattumalta olen ainoa ihminen, jonka kohtaloksi tuli olla näiden molempien, samassa paikassa ja samalla vuorokauden hetkellä sattuneiden ampumatapausten silminnäkijänä.

Molemmat laukaukset, ainoat, joiden todistajana olen ollut, olivat vahingonlaukauksia. Ensimmäinen, kadulla ammuttu harhakuula riisti niin järkyttävällä tavalla pieneltä kipeästi itkevältä tytöltä äidin. Jälkimmäinen, todennäköisesti humalaisen syyntakeeton teko, vei isänmaaltamme suuren taiteilijan korvaamattomaksi tappioksi säveltaiteellemme.

Kaksi laukausta, kaksi viatonta uhria, sokean kohtalon satuttamaa. Mutta miten paljon laukauksia mahtuukaan näiden kahden päivän, tammikuun 19:nnen ja toukokuun 1 p:n väliin vuonna 1918! Sodan viikate niitti silloin kallista viljaa. Miten paljon myöskin viattomia uhreja? Kuka muistaa heitä? — Jossain voi olla jälellä läheisiä omaisia, jotka itkevät hiljaisuudessa. Nöyrtykäämme heidän surunsa edessä ja tunnustakaamme, että sota silloinkin, kun se jalointa on, on julmaa. Se on onnettomuus, mikä tuhoaa kansakunnan kalleinta omaisuutta, ihmisiä, joilla on kutsumus elää ja tehdä työtä perheensä, isänmaansa hyväksi.

Vaikutelmia toukokuun 16 päivän juhlallisuuksista

Niitä osaksi kohottavia ja isänmaallista mieltä nostattavia, osaksi vakavaa tilitystä vaativia tai arvostelua aiheuttavia vaikutelmia, joita viime toukokuun 16 päivän vietto herätti, kuvaa seuraavassa kaksi lottaa, toinen juhlavieraana, toinen muonittajana juhliin osallistunut.

Toukokuun kuudestoista päivä — Suomen armeijan lippupäivä.

Tänä päivänä ovat valkoiset rintamamiehet 20 vuoden takaa vieraina pääkaupungissa. Helsinki on juhla-asussa. Liputuskin lienee runsaampi kuin aikaisemmin toukokuun 16 p:nä, vaikkakin monet lipputangot törröttävät tyhjinä ikäänkuin vastalauseeksi. Liehuupa työväentalonkin katolla haalistunut valtakunnan lippu. Lieneekö vielä sama, joka sinne ensi kerran Talonpoikaismarssin aikana kohotettiin! Nyt ovat kohottaneet sen itse. Millä tunteilla? Voimme aavistaa, ettei ainakaan valkoisten rintamamiesten kunniaksi. Ehkä tämä kuitenkin on valtakunnallisen ajattelutavan kalpeaa kajastusta heidän keskuudessaan. Ehkä he liputtavat valtakunnan, tai vaikkapa vain hallituksen kunniaksi. Oli miten oli. Me tiedämme, että ilman rintamamiehiä ei olisi myöskään Suomen valtakuntaa eikä sen itsenäistä hallitusta.

Koko yön ovat ylimääräiset junat kuljettaneet miehiä pääkaupunkiin. Heitä on saapunut aina Pohjolan periltä, Kainuusta ja Raja-Karjalasta saakka. Lähes 20 tuhatta ottaa osaa paraatiin, mikä on komein, mitä meillä koskaan on järjestetty. Koko kaupunki on liikkeellä. Kaikki tahtovat olla näkemässä 20 vuoden takaisen valkoisen armeijan marssia. Jalkakäytävät ovat täynnä ihmisiä, jotka huutavat ja huiskuttavat. Mutta rintamamiehet marssivat kuolemanvakavina. Miksi? Eivätkö he riemuitsekaan? He ovat väsyneitä koko yön matkustettuaan. Ja sitä paitsi, onko heillä erityistä aihetta iloon? Onko tämä kansa muulloin kuin näin juhlahumussa osoittanut edes ymmärtämystä, puhumattakaan kunnioituksesta heidän työlleen? Suurin osa heistä on kansan miehiä, jotka ovat tottuneet unohdettuun osaansa. Se, että he nyt ovat yhtäkkiä kaiken keskipisteenä, ei voi hetkessä muuttaa heidän ulkonaista esiintymistään. Joku moittii heidän pukuaan huonoksi. Mutta tässäkin mielessä rintamamiehet kuvastavat vain koko kansaa ja sen vaatimatonta elintasoa. Ja rintamamiesten ulkoasu on tällaisenaankin kokonaisuudessaan arvokas. Aivan ihmetellä täytyy, miten paljon sotilaallisuutta näiden miesten ulkonaisessa esiintymisessä on, kun muistaa, miten lyhyeksi useimpien asepalvelus on jäänyt. Jos mikä niin tämä todistaa, että tosi miehekkyys, eikä pakko tai sattuma on heidät aikoinaan ajanut valkoisen armeijan riveihin.

Stadionin juhlassa, hallituksen vieraina, vaihtelevat mielessä monenlaiset tunteet. Stadionin kauneus ja juhlan ulkonainen loisto kohottavat mieltä. Tuntuu sanomattoman juhlalliselta olla mukana tilaisuudessa, missä ovat läsnä näin valtavana joukkona ne miehet, jotka ovat asekädessä olleet luomassa edellytykset isänmaamme valtavalle kehitykselle. Paikan suurpiirteisyys on kuin symbooli kaikesta siitä, mitä he kerran ovat olleet alulle panemassa, ja mikä näin suureksi on siunautunut. Ja miten kohottaakaan tilaisuutta sotamarsalkan läsnäolo. Hän, Mannerheim, Valkoinen kenraali 20 vuoden takaa, on vielä keskellämme, huolimatta 70 ikävuodestaan, nuorekkaana ja solakkana, kuin miehuutensa parhaina päivinä. Hän, tähänastisen historiamme suurin nimi! — Uljas lippurivistö: jääkäripukuisen jääkärin kantama jääkärilippu, rintamamiesten, suojeluskuntapiirien ja puolustuslaitoksen liput, miten täyttyykään rinta ylpeydestä sitä katsellessa. Meidän liput! Meidän miehet! — Ja sittenkin puuttuu juhlasta jotain. Puuttuu lippujen henki, puuttuu poikien mieli. Tämän päivän juhlassa tekevät liput kunniaa menneisyydelle, mutta *ne eivät* näytä tietä tulevaisuuteen. Eikä tänään ole miehissä sitä poikien mieltä, mikä loisi meihin intoa ja uskoa. Tämän hengen puutos luo leimansa myös sikäli juhlien ulkonaisiin puitteisiin, että *maamme nuorisojärjestöille ei ole varattu edustusta juhlallisuuksissa.* Poissa ovat partiolaiset, suojeluskuntien poikaosastolaiset ja pik-

Suurtori oli kerran pieni — kauppatorikin täyttyi rintamamiehistä.

"Rintamamiehet marssivat kuolemanvakavina."

kulotat. Mitään tulevaisuuden kuvaa ei riitä antamaan parin koululaiskuoron vaatimaton esiintyminen juhlassa, olkoonpa heillä vaikka siniristiliputkin käsissä.

Nyt on tämä 20-vuotisvapausjuhlien viimeinen ja valtavin juhlatilaisuuskin vain muisto enää. Juhlista on siirrytty arkeen, puheista tekoihin. Minkälaiset ovat arki ja teot? Se määrää lopulta juhlienkin arvon. Jospa tämä vapauden muistokevät ja sen viimeisin loistavin juhla pääkaupungissa olisi askelenkaan verran kuljettanut meitä kohden sitä lopullista päämäärää, jolloin Suomen vapaussodan muistoa juhlittaessa ei ainoakaan lippusalko seiso tyhjänä, vaan koko kansa viimeistä töllia myöten on mukana kunnioittamassa valkoisten rintamamiesten jaloa tekoa! Silloin emme olisi turhaan näitäkään päiviä eläneet. Niin kauan, kun ei ole varmuutta tästä, asuu huoli ja murhe isänmaan kohtalosta jokaisen ajattelevan kansalaisen sydämessä silloinkin, kun pitäisi tuntea vain pelkkää iloa ja juhlamieltä.

V. K.

*

Sinisenä kirkastui taivas kauan odotettuna juhlapäivänä muodostaen yhdessä liehuvien lippurivien ja ihmisten juhlamielen kanssa taustan tälle Suomen harmaan talonpoikaisarmeijan ja sen valkoisen kenraalin juhlalle. Tiedettiin kertoa, etteivät ilmat koskaan ole olleet epäsuopeita toukuun kuudennelletoista ja niinpä nytkin vain invaliidien ohimarssin aikana putoili muutamia sadepisaroita taivaalta.

Lottien tehtäväksi oli langennut osa juhlien käytännöllisestä järjestelystä tai sanoaksemme mieluummin, että me Lotat olimme saaneet oikeuden olla mukana järjestelytyössä, sillä kukapa sitä olisi tuntenut raskaana velvollisuutena. Kun monet kymmenet kenttäkeittiöt höyrysivät pitkissä riveissä ja me odottelimme miehiä paraatista saapuviksi, tunsimme jokainen iloa ja onnea siitä, että voimme olla mukana.

Useimmilla oli takanaan ankara työpäivä ja monella valvottu yö ja niilläkin, jotka olivat saaneet nukkua joitakin tunteja, oli uneen sekoittunut kuvia voileipäpinoista, ja käsi oli vaistomaisesti silitellyt peittoa kuin voita levittäen. Mutta taivaalla heloittava aurinko pyyhki viimeisenkin unen silmistä ja kun marssivien rintamamiesten ensimmäiset liput näkyivät värikkäinä tuulessa liehuen, oli kaikki väsymys kuin poispyyhkäisty. Kesken ruuanjakelukiireen pysähtyi silmä johonkin yksityiseen rintamasoturiin, jonka ulkonäkö ja puku kertoivat siitä korvauksesta, jonka isänmaa on vapauttajilleen maksanut, ja tuntui pala nousevan kurkkuun. Rintaa peittävät mitalit kertoivat omaa tarinaansa; monen köyhän mökinmiehen rintaa koristi tuttu jääkärimerkki. Ja nämä vapaussoturit ja heimosoturit, monissa taisteluissa henkensä alttiiksi panneet henkilöt pyysivät valkoista leipäpalaa viedäkseen sen tuliaisiksi kotiinsa. Ja eräs Kainuun mies pyysi saada ottaa maasta kootut leivänpalaset lapsilleen vietäviksi.

Laakson ratsastusradalla ruokailevien miesten aterian keskeyttivät äkkiä kaikuna kentän laidalta toiselle kiirivät eläköönhuudot ja miehestä toiseen kulkeva huhu: Sotamarsalkka tulee — —. Ja hän tuli tervehtimään entisiä rintamatovereitaan, kulki päätä pitempänä muita miesten joukossa, lausuen sanan sinne, toisen tänne, kyseli kuulumisia ja vointia. Jokainen, jota hän joukosta tervehti, tunsi, että ylipäällikkö muisti juuri hänet vielä kahdenkymmenen vuodenkin takaa, ja raikuvat eläköönhuudot jatkuivat niin kauan kuin hänen autoaan vähääkään tiellä näkyi. Ja sitten alkoi puhe luistaa. "Ajatella, että hän tunsi minut, vaikka silloin Viipurissa seisoin syrjässä, kun hän kävi siellä, ja aikaakin siitä on jo paljon. Mutta varmasti hän muisti, kun oikein kädestä tervehti", kuului joukossa joku sanovan. Toinen, muuan vanha, harmaapartainen ukko kulki ryhmän luota toisen luo ja kertoi: "Kuulitteko te, kun Marsalkka kysyi minulta, että eikö paraati väsyttänyt ja minä vastasin, että eihän se näin nuorta poikaa". Vielä poislähtiessä, kun rivistöt jo seisoivat odottamassa marssikomentoa, kuului ukon vapiseva ääni: "Marsalkka kun kysyi, jotta — —".

Loistavaa lippuryhmää seuraten marssivat miehet pois Stadionjuhlaan, kenttäkeittiöt jäähtyivät ja ruokailuvälineet järjestettiin pois, päivä kääntyi iltaan, juna toisensa jälkeen lähti vieden mennessään kaukaisten seutujen vieraat. Päivä ei ollut sen pitempi kuin muutkaan päivät, vaikka olisi toivonut sen saaneen edes vähän lisää mittaa, että olisi voinut hiukan pidättää tapahtumien kulkua ja painaa ne unohtumattomasti mieleen pikkupiirtoja myöten. Mieleen jäi soimaan Sotamarsalkan tervehdys hänen aseveljilleen ankarilta päiviltä: "Kun minä nyt, kenties viimeisen kerran — — —".

KATARIINA.

Minulla on suunvuoro . . .

On jälleen kevät. Auringon kulta ja pehmeä vihreys ja tuoreen mullan tuoksu ympäröi taas meitä. Ja vaikka olemme tulleet vanhoiksi ja viisaiksi, niinkuin me aina talven aikana tulemme vanhoiksi ja viisaiksi ja hiukan kärtyisiksi, niin tunnemme taas sydämemme sykähtävän kevään tahtiin, kun koivun hento vihreys muuttuu päivä päivältä yhä täyteläisemmäksi ja pihanurmikon sametti peittää paljaan maan.

Jälleen moni runoilija kirjoittaa epälukuisia rivejä kevään kunniaksi, yhtä uusia ja yhtä vanhoja kuin tuhansina keväinä on kirjoitettu. Mutta me tavalliset ihmiset, jotka emme osaa säkein ilmaista tunteitamme, kuljemme luonnon jokavuotisen ihmeen lumoissa hiukan hämillämme ja hiukan sanattomina.

Emme tahdo itsellemmekään tunnustaa, kuinka voimakkaasti meihin vaikuttaa kevyt vaaleanvihreä lehtipilvi tummarunkoisten lehmusten oksilla tai maasta pilkistävä ensimmäinen kukanterä. Me olemme muka kiireisiä ja puuhakkaita, mutta saamme niin vähän aikaan. Mieluimmin siirtäisimme kaikki kiireiset työt johonkin kaukaiseen tulevaisuuteen ja olisimme vain. Ehkä meissäkin niinkuin luonnossa herää joka kevät eloon lapsuutemme, jolloin elämä tuntui olevan vielä niin pitkä ja niin ihmeellinen.

*

Tämä tuli mieleen, kun istuimme kauniina kevätpäivänä muutamassa helsinkiläispuistossa katselemassa lasten leikkitouhua. Mutta tuli siinä mieleen muutakin. Muistelimme ranskalaisia lapsia, joita tänä samana keväänä olimme Pariisissa katselleet ja vaivuimme rotutieteelliseen mietiskelyyn.

Nämä suomalaiset lapset olivat niin tanakoita ja lapsellisen pyöreitä. Pienet pulleat sääret ja herttaisen pyöreäposkiset kasvot ilmaisivat vain tervettä lapsuutta. Joskus myöhemmin vasta ajattelu ja elämä painaisivat erikoisleimansa heihin kuhunkin. Ranskalaiset lapset olivat toisenlaisia. Siroja ja kauniita, mutta niin pikkuvanhoja, lapsenkasvoilla jo aikaihmisen ilme.

Erikoisesti on jäänyt mieleemme kaksi ranskalaista lasta. Toinen oli neljä-viisivuotias tyttö, joka istui ravintolassa äitinsä ja tämän tuttavien kanssa. Oli myöhäinen ilta, mutta pikku tyttö ei ollut uninen eikä pahantuulinen. Hän istui ihan hiljaa omissa mietteissään äidin jutellessa ystäviensä kanssa. Kuin aikaihmiset hän kaatoi sievästi itselleen teetä ja joi sitä kasvoillaan koko ajan vanhan ihmisen hiljaisen mietiskelevä ja keskittynyt ilme. Kertaakaan hän ei hymyillyt, ei jutellut eikä kysellyt mitään, mutta hyvin olisi voinut luulla hänen mietiskelevän jotakin elämän suurta ongelmaa.

Toinen lapsi oli pieni hiekkaläjässä leikkivä poikanen. Yhdessä tovereittensa kanssa hän lapioi hiekkaa pieniin leikkisankoihin, mutta hänessä ei ollut mitään lapsenomaista. Hän oli noin viisivuotias, mutta omasi viisikymmenvuotiaan professorin kasvot ja arvokkuuden. Poikaa katsellessa tuntuivat leikkisanko ja lapio hänen käsissään aivan omituisilta, pikemminkin olisi kuvitellut hänen istuvan puiston penkillä syventyneenä johonkin maailmanpolitiikkaa käsittelevään sanomalehtiartikkeliin.

Kuvastuneekohan noissa lapsissa myöskin kahden kansan ero, toinen uutta nousevaa rotua, tuskin vielä lapsenkenkiään jättänyttä, toinen vanhaa heikontunutta, ylisivistynyttä kansaa.

*

Tuli siinä mieleen toinenkin ero ranskalaisten ja suomalaisten välillä, ero, jonka olimme taas omin silmin todenneet. Siisteys. Muistaaksemme juuri joku ranskatar on kuvannut Helsinkiä suorastaan kiusallisen siistiksi kaupungiksi. On hauska kuvitella, mitä joku siisteyttä rakastava suomalainen perheenemäntä sanoisi joutuessaan Ranskaan ja Parisiin. Onhan meille tuttua monista matkakuvauksista, kuinka Parisissa esimerkiksi kuljetetaan leipiä kadulla ilman kääre-paperia, mutta sittenkin on aina hiukan hätkähdyttävää nähdä jonkun hienosti puetun naisen kuljettavan kainalossaan metrin mittaista leipää aivan semmoisenaan tai katsella, kuinka joku pikku poika epäilyttävän mustine käsineen kiikuttaa kokonaista leipäsylillistä.

Ranskalaisessa ravintolassa on aina parasta olla kovin tarkkaan katselematta lautasia ja veitsiä, silloin syö nimittäin paremmalla ruokahalulla. Ja parasta on opetella hymyilemään silloinkin, kun tarjoilija vetää housuntaskustaan epämääräisen värisen liinan, joka kauan sitten on ollut valkoinen, ja pyyhkii sillä lasin, josta sitten on juotava. Paperiroskaa ja banaaninkuoria saattaa olla hienoimmillakin bulevaardeilla, eikä se herätä sellaista paheksumista kuin hyvässä Helsingissä. Mutta ranskalaisilla ei olekaan saunaa eikä kalevalaisten esiäitien huolellisia siisteysneuvoja.

Tosin kyllä useimmiten siellä hyväntuulisuus korvaa siisteyden puutteen. Mistä tulikaan mieleemme yllättävä ajatus, että ehkä olisikin enemmän hyvää tuulta, jos olisi hiukan vähemmän suursiivouksia.

Mutta ei, tätä epäilyttävää ajatusta emme uskalla jatkaa, tunnemme jo lukijoittemme silmäkulmien uhkaavan rypistyksen.

*

Niin, on jälleen kevät. Koulut sulkevat ovensa, kaupunkilaiset suunnittelevat maallemuuttoa, ja maalaiset valmistuvat kesän töihin. Kaikilla on omat hauskat suunnitelmansa ja kaikki toivovat kesästä parasta.

Tietysti sitten taas vanhojen kokemusten mukaan kesä on petollinen ja yllätyksiä täynnä. Koululainen, joka kesäkuun alussa elää vapauden hurmiossa ajatellessaan kolmen kuukauden lomaa, herää pian karuun todellisuuteen ehtojen ja kesätehtävien ääressä. Kaupunkilaisemäntä alkaa tosissaan harkita, korvaako metsä ja järvenranta jääkaapin ja sähköhellan puutteen. Ja maalaisen katse synkistyy, kun juhannukseen saakka on poutaa, kun pitäisi sataa, mutta rankkasateet alkavat, kun on paras heinäaika.

Siksi emme toivotakaan lukijoillemme hauskaa ja onnistunutta kesää, vaan mielentyyneyttä vastoinkäymisissä ja kykyä iloita vähästä.

HETALEENA.

Vähän *kotitalous-kouluistamme*

Näinä aikoina viettävät sadat tyttäret ensimmäisiä viikkojansa 5-kuukautta kestävissä kotitalouskouluissamme oppiakseen taloudenhoidon moninaisia taitoja. Tämänluontoisia kouluja on maassamme kaikkiaan 18, joista tasan puolet toimii kansanopistojen suojissa ja suurin osa lopuista maamieskoulujen suojissa. On monessakin mielessä hyvä, että tällaisten koulujen muuten kesäisin tyhjät suojat saavat asukkaikseen ahkeria neitosia, jotka opikseen pitävät ympäristöt hyvässä kunnossa, viljelevät moninaisia vihanneksia talojen talvitarpeiksi, valmistavat säilykkeitä j.n.e. Sanotut koulut saavat niistä vuokrakorvauksina huomattavasti. Erikoisesti on tämä huomionarvoinen asia monille enimmäkseen velkaisille kansanopistoille. Sitäpaitsi saavat näitten käytännöllisten aineitten opettajat mieleistänsä työskentelyä kesäaikana. On siis varsin monia syitä, jotka puolustavat kotitalouskoulujen pysyttämistä nimenomaan kansanopistojen suojissa. Kun sitäpaitsi tällaisten lyhyitten kotitalouskurssien tarve on ilmeinen, toivoisi, että yhä useammat kansanopistot saisivat kotitalouskouluja kesäkaudeksi suojiinsa. Näin ne välttyvät vuokraamasta huoneitansa monenlaisille kursseille, tilapäisille ja uuvuttaville ja huoneustoja kuluttaville.

Kotitalouskoulut toimivat maataloushallituksen alaisina, ja kun kansanopistot ovat kouluhallituksen alaisia, on kuulunut huhuja, että kotitalouskoulutkin siirrettäisiin saman hallituksen alaisiksi. Yleensähän pyritään nykyään kaikilla elämänaloilla keskitykseen, ja kun kotitalousopetus maassamme on keskitetty maataloushallituksen kotitalousosastoon, tuntuisi jollain tavoin "kravun marssilta", jos nyt kansanopistoissa tapahtuva kotitalousopetus irrotettaisiin tästä yhteydestä. Tosinhan kouluhallitus valvoo oppi- ja kansakoulujen talousopetusta, mutta sittenkin on kotitalouskoulujen ja mainittujen koulujen talousopetuksessa melkoinen ero. Sisältyyhän kotitalouskoulujen ohjelmaan oleellisena osana puutarhanhoidon, kodinhoidon ja pienkarjan hoidon opetus, joita ei oppikouluissa lainkaan tietääkseni opeteta. Olisi ilmeistä voimien hajoittamista, jos kouluhallitukseen tulisi näitten aineitten tarkastajan virka, kun maataloushallituksessa jo on sellainen. Sitäpaitsi, mihinkä joutuisivat muut 9 kotitalouskoulua? Jos kansanopistoissa toimivat joutuisivat kouluhallituksen alaisiksi ja toiset puolet olisivat maataloushallituksen alaisia, olisi tämä naurettavaa sekamelskaa. Kyllä kotitalouskoulujen pitää pysyä edelleen maataloushallituksen alaisina.

Toivoisi vain eri hallitusten suhtautuvan monissa käytännöllisissä kysymyksissä suuremmalla luottamuksella toisiinsa. On valitettavaa, ettei kouluhallituksen kansanopistojen kouluneuvos ole toiminut johtajana opistossa, jossa olisi kotitalouskoulu eikä maataloushallituksen kotitalousosaston tarkastajista liioin kukaan kansanopistossa (vai onko?)! Jos näin olisi, ei mistään siirtymisestä sinne taikka tänne tarvitsisi puhua. Hyvällä tahdolla nämä kaksi koulumuotoa eri hallitustenkin alaisina sopivat mainiosti saman katon alle molemminpuoliseksi hyödyksi. Silloin hyväksytään m.m. kotitalouskoulussa tehty työ kansanopiston hyväksi. Samaa kasvatustyötähän opettajat suorittavat kummassakin.

Mutta asia, josta jo julkisuudessakin on näkynyt valittelua, on kansanopistoissa toimivien johtajien kysymys. On suorastaan noloa mainita, että 8:ssa kotitalouskoulussa toimii johtajana mies! Yhä ihmeellisemmäksi käy asia, kun tiedetään naisista muodostettujen johtokuntien valinneen heidät ja kun johtokuntiin nimitetään kotitaloudellisiin järjestöihin kuuluvien ensimmäisiä, tavallisesti marttojen tai maatalousnaisten puheenjohtajia! Nuoret, vasta yliopistosta selvinneet miesmaisterit ovat pätevämpiä johtamaan kotitaloudellista koulua, jossa opiskelee vain naisia, kuin lähes parikymmentä vuotta opistossa talousopettajana toiminut opettajatar, joka sitäpaitsi on opiston apulaisjohtaja! Esimerkiksi. Kyllä saavat miehet olla tyytyväisiä, kyllä he ovat erinomaisia! Pätevyyttä kysytään tiukasti opettajilta, mutta koulun johtaja on sitä täysin vailla. On häpeä sanoa, että maassamme ollaan vielä niin jäljessä, ettei löydetä naista ehdottomasti hänelle kuuluvaan paikkaan. Ei kai tarvinne käydä todistelemaan, että mies on mahdoton johtamaan kotitalouskoulua, joka kaiken lisäksi on internaatti, jossa nuorille tytöille on opetettava monenlaisten asioitten alkeitakin. Kun kerran johtajan titteliä kantaa, on myöskin oltava johtaja kaikessa eikä vain havitellakseen huomattavaa palkanlisäystä. Tämä asia kotitalouskouluissamme kaipaa pikaista korjausta.

On muutamia muitakin seikkoja, jotka korjausta kaipaavat näissä kouluissa. Ensinnä se, ettei niihin pitäisi pakottaa kustannustenkaan uhalla ottamaan suuria oppilasmääriä. Parikymmentä oppilasta koulua kohti on riittävä. Silloin voidaan jokainen oppilas käytännölliseen työhön varattuna aikana sijoittaa

(Jatkoa siv. 64)

KIRJALLISUUTTA

Voimakasta kuvausta.

HELVI HÄMÄLÄINEN: Kylä palaa. — Gummerus. Hinta 25:—, 38:—.

Helvi Hämäläisen viimeinen uutuus antaa aihetta puhua taiteellisesta ja joskus alkuvoimaisesta kypsyydestä. Siksi pitkä matka on "Lumous"-romaanin melko karheasta maailmasta esiteltävään teokseen, jonka monilla, naiseksi voimakkaan käden kirjoittamilla sivuilla palaa aidon taiteen pyhä liekki. Vahinko vain, että kirjailijatar, päättäen muutamista esitettävän teoksen kohdista ja eräistä haastatteluista, on sitonut itsensä tulenkantajain maku- ja kansainväliseen suuntaan.

Teos on rakenteeltaan (Sillanpään "ihmisiä suviyössä" ja Valtarin "Surun ja ilon kaupungin" tapaan) "läpileikkausromaani", mutta sellaisena keskitetty ja hyvin hallittu kokonaisuus, jossa kylän palamisen epätodellisen näytelmän ympärillä eletään muutamien erillisten, mutta kuitenkin toisiinsa kietoutuvien ihmiskohtaloiden toteutumus: "kirjailijattaren", joka hopeisten tähtien loistaessa, ulkopuolella palavan kylän huminan kokee elämänsä häipyvän onnen tuokion, "ukon" vaimon Sandran ja tämän entisen lemmityn Jannen, joka löytää kuolemansa palavan kylän sankarina, "suurimpana kyläläisenä", ja vihdoin "ukon", joka seitsemissäkymmenissä on ottanut puolisokseen Sandran sekä nimiinsä ja sydämeensä tämän ja Jannen lapsen. — Helvi Hämäläinen on "ukossa" luonut kuulakkaan lisän kirjallisuutemme puhdassydämisten ukkojen galleriaan Kiven Härkä-Tuomon, Ahon Juhan ja Linnankosken Uutelan rinnalle. Vielä: tämän palavan kylän ympärillä ja yläpuolella elää harvinaisen väkevän kynän piirtämä luonto. Senkin vuoksi tämä kirjailija on hyvä pitää muistissa.

Ulkopuolella kirjan taiteellisen arvioinnin herää mieleen muuan ongelmallinen kysymys: tekijä nimittää erästä kylän asukasta, "kirjailijatarta", *työläis*kirjailijaksi, mutta sallii tämän kuitenkin lausua: *"Olla tomuhiukkanen kerran siinä pohjassa, jolle rakentui suomalainen kulttuuri".* Kysymys herää siksi, että viimeisten vuosikymmenien kuluessa on Suomessa saatu tottua siihen, että usea, joka liittää maiseen arvonimeensä osan työläis-, ei halua nöyrästi olla "tomuhiukkanen" kansallisen kulttuurin "pohjassa", vaan — merkeistä päättäen — sen täysiosuman tulenohjaaja, joka hävittäisi vihattavana "porvarikulttuurina" nimettömäksi kaiken, mikä on suomalaista ja kansallista.

Hyvä on, jos Helvi Hämäläinen olisi oikeassa.

A. I—i.

Kodinhoitajille.

Joka emännän apulainen, suoment. *IDA PEKARI.* — Otava. Hinta 35: —.

Joka emännän apulainen — melko hyvä apulainen. Useita tervetulleita neuvoja siitä saa, sillä kirja on monipuolinen. Tosin sen alkuosassa on paljon turhaa, mutta joukosta löytää hyviäkin kohtia. M.m. neljännen luvun yleiset, tärkeät neuvot olisi jokaisen ruoanvalmistajan painettava mieleensä samoinkuin kirjan lopussa olevat kodinhoidolliset asiat.

Vasta-alkajalle lienevät hyvänä apuna kirjan runsas "kuvakeittokirja" sekä "45 minuutin päivälliset", joissa havainnollisesti neuvotaan töiden järjestäminen ja joutuminen. Ruokaohjeissa on monta nopeaa, varteenotettavaa lajia, vaikka kohta toisia saa jonkin verran muodostella meikäläisiin oloihin sopiviksi — onhan kirja alunperin ruotsalainen. Kuvasarjoina esitetty vehnäleivän valmistus on mielestäni liian monimutkainen, aikaa vaativa. Nykyajan emäntä tahtoo kaiken nopeasti. Apulaisena, kuten nimikin sanoo, on kirja miellyttävä, suositeltava, mutta ainoaksi keittokirjaksi se ei riitä.

H. I. H.

Kotihartauskirjanen.

TOIVO WINTER: Jos sinä tietäisit. . . Otava. Hinta 12:—.

Kirjanen on tarkoitettu rohkaisevaksi tervehdykseksi nuorille ihmisille, merimiehille, jotka ovat kirjoittajaa merimiespappina erikoisen lähellä, ja kaikille merimieslähetyksen ystäville. Se sisältää 11 lukuun jaettuna sydämellisen harrasta julistusta seuraavien Jeesuksen sanojen pohjalla: *Jos sinä tietäisit Jumalan lahjan, ja kuka se on, joka sinulle sanoo: "Anna minulle juoda", niin sinä pyytäisit häneltä, ja hän antaisi sinulle elävää vettä.* Kukin luku muodostaa alku- ja loppurukouksineen määrätylle sunnuntaille tai päivälle, m.m. äitienpäivälle, sovitetun raamatunselistyskokonaisuuden. Suositeltava kirjanen.

H. R.

Hämäläinen sukuromaani:

HANNA RAUTA: Kalle Antinpoika. — WSOY. Hinta 25:— ja 35:—.

Tämä kirja on kuvaus hämäläisestä talonpojasta, joka uupumattoman, sitkeän työn avulla kohoaa tor-

panpojasta monen suuren kartanon omistajaksi. Tekijä ikäänkuin tahtoo tehdä kunniaa sille vanhalle suomalaiselle talonpoikaistyypille, joka vähäpuheisena ja vaatimattomana, mutta viisaana ja jumalaapelkäävänä möyrii maatansa, hoitaa leiviskäänsä, kartuttaa sitä monin keinoin, ilman että karttuva varallisuus mitenkään vaikuttaa hänen totuttuun elintapaansa.

Teos on yksinkertainen kuvaus Kalle Antinpojan 80-vuotisesta elämäntaipaleesta, syntymästä kuolemaan saakka, mutta tämän kirjan laskee käsistään kunnioittavin tuntein niitä suomalaisia vanhan ajan kansanmiehiä kohtaan, joita tuskin monta enää löytyy, vaikkakin kaikki me muistamme heistä jonkin.

Kirja on samalla kulttuurihistoriaa 1800-luvun suurten kartanoiden ja näiden torpparien ajalta. Hämeen murretta on käytetty keskustelussa vahvemman todellisuustunnun aikaansaamiseksi.

Tekijän etenkin vakavamman lukijakunnan keskuudessa hyvin tunnettu nimi puhuu puolestaan. Se on, kuten muutkin Hanna Raudan kirjat, vakavahenkistä, korutonta luettavaa.

Teoksen motoksi sopii hyvin sen loppulause, Raamatun sanat: ”Kun elämä paras on ollut, on se työ ja vaiva ollut”.

Matkapakinoita.

VAPPU ROOS: Passinne, olkaa hyvä! — Gummerus. Hinta 40:— ja 52:—.

Tämän kirjan tekijä, naistoimittaja, on matkailukärpäsen uhri. Matkailukuumeensa ajamana hän kiertää maasta toiseen niin pitkälle kuin kukkaro myöntää, t.s. Euroopan rajojen sisällä. Muita maanosia edustavat vain Kanarian saaret, joille onkin uhrattu melkein puolet sivumäärästä. Euroopasta lukijalle esitetään väläyksittäin suurkaupunkeja tai kuljetetaan uteliaan turistin mukana Balkanin ihmeitä katselemassa.

Mutta kirja ei ole matkakuvaus tavallisessa mielessä. Se on pikemminkin naisen värikästä ja vilkasta kertomusta ystävättärelleen omasta ulkomaanmatkastaan kaikkine tapahtumineen ja matkatuttavuuksineen. M.m. kertomus mustasukkaisesta unkarittaresta on todella hauska, mutta sensijaan turkkilaisen ”blaski” samoinkuin ”virtaviivatytön” kuvauksessa korostukset tämän ”tyylikkäästä päihtymisestä” tuntuvat banaaleilta.

Moskovan teatteripäivillä Vappu Roos toteaa Venäjän kansan tiedonhalun ja taiteellisen lahjakkuuden ja että Neuvostolassa ”uuden sukupolven lapsuus koetetaan tehdä mahdollisimman valoisaksi ja onnelliseksi”. (Vaalimalla lastenteattereita!)

Ja kertoessaan, kuinka Teneriffalla härkätaistelun jälkeen kuvernööri Franco uhkaa asettaa pelkurimaisen toreron syytteeseen, kirjoittaja huudahtaa lopuksi: ”Kenraali Francon ele! Jo silloin (1932—34, hän pelkäsi kapinaa!”

Onko Franco siis yleensä *pelännyt kapinaa?*

”Passinne, olkaa hyvä!” on kokoelma pinnallisesti ja naisen tapaan yksityiseikkoja esittäen, mutta sujuvasti ja hauskasti kirjoitettuja matkapakinoita. Joukko kuvia elävöittää tekstiä. *E. V.*

Voimistelijoille.

AIRI KOSKIMIES: Iloa voimisteluun. — WSOY. Hinta 17:—.

Melkeinpä jokainen nykyhetken nainen harrastaa liikuntakasvatusta, voimistelee terveyden, tarmon, ilon ja kauneuden vuoksi. Esiteltävä voimisteluohjelmaa sisältävä kirjanen tahtoo ennen kaikkea tehostaa i l o a voimistelussa. Sitä tarvitsee voimistelunopettaja tartuttaakseen sen oppilaisiinsa, vielä enemmän voimisteluseuraa puutteellisissa oloissa johtava amatööri, mutta eniten yksin kotivoimistelua harrastavat naiset. Kaikille kirjassa on hauskaa ohjelmistoa.

Reipas tekijätär on vanginnut sen lehdille todellista reippaan liikunnon puhdasta iloa.

Maija Vesterän piirrokset havainnollistuttavat liikkeiden suoritusta ja nuottimerkinnät antavat apua rytmissä. Suosittelemme. *E. V.*

NÄYTTÄMÖLTÄ

FODORIN "Kypsyyskoe."

(suomeksi paremminkin Loppututkinto!) on hyvä näytelmä. Katsoja pysyy herpaantumattomasti mukana, vaikka ulkonainen näyttämö on koko ajan sama: opettajahuone, sen pitkä vihreäverkainen pöytä, "plyyshipäällysteiset" tuolit, siis "peruukkimaailman" kaikkein pyhin.

Tekijä on taitavasti tuonut näyttämölle tuokion kaikkia tämän "valistuneen" ajan ihmisiä kirpeän lähellä olevaa ja lähellä ollutta maailmaa: koulun eri opettajatyyppejä ja loppututkinnon jännittävät sekä riemulliset päivät, jolloin suurin osa nuorisoa lentää "ulos" elämäänsä ja jäljelle jäävät — koulun muurit, äänistä tyhjä piha, vahtimestari avainnippuineen, punainen muste, "koulun veri, joka ei saa hyytyä", ja — vuosikymmenestä toiseen opettajat. Tosin tulee lähtö heillekin vuoron perään muutamana kevätpäivänä, mutta ei hurmaavaan elämään, vaan eläkkeelle, nimilappuna jokin sukupolven viljelemä "neulatyyny" tai "neliökallo". Fodor on luodannut taitavasti siihen monessa suhteessa epänormaaliin ilmapiiriin, jossa koulussa, leveys- ja pituusasteiden eroista huolimatta, eletään: tunteiden liikajännitys säteilee kasvavasta ja kasvatettavasta nuorisosta opettajanhuoneen puolelle, ja tuloksia on monenlaisia. Huippu lienee se, että rehtori, sivistynyt ja kaikin puolin hieno mies, *Joel Rinne* muuten, ottaa kauniin oppilaansa pelastukseksensa tekemän tunnustuksen naisen lemmentunnustuksena miehelle, vaikka se onkin vain oppilaan ihailua opettajaa kohtaan, ja — pari lemmenkaihoista kesän viikkoa kaipailtuaan kosii tuota kaunista tyttöä tämän tutkintopäivänä, mutta — turhaan eli 20 v. myöhästyneenä! Hänen on aihetta todeta: "Koulu tekee lapsista aikaihmisiä ja opettajista lapsia."

Fodor on todennut asiantuntijan tarkasti, miten on opettajia, jotka elävät oppilaiden armoilla kuin kerjäten rakkautta hinnalla millä tahansa, mutta miten myös jokainen koulusta lähtevä nuorten joukko "julmana ja riemullisena ajaa opettajiensa yli", ja useimmiten juuri tuollaisten. Fodor on luonut koulusta, vuosituhansien ikäisestä tunteiden myrskykeskuksesta ja arvostelun mieluisasta maalitaulusta, ensi sijassa opettajien näytelmän ja joidenkin kohdalla murhenäytelmänkin: joka kevät elämä kulkee kukkivana ja uudistuvana heidän ohitsensa, mutta he eivät saavuta sitä, vaan syksyllä he alkavat taas alusta, "eivät opi läksyjänsä koskaan", ja niin vuosikymmenen toisen jälkeen.

Esitys oli (Kerttu Salosen kankeasti puhuvaa voimistelunopettajaa ja Montosen vahtimestaria lukuunottamatta) taiteellisesti kultivoitua; ei liioittelua, vaan lämpimästi ja syvästi esitettyjä ihmiskohtaloita. Näin ensi sijassa on *Aku Korhosen* filosofianopettajan Cibulan laita, hän ei luonut vain eläkkeelle lähtevän opettajan kohtaloa, vaan lämminsydämisen elämänymmärtäjän hahmon: yhden taiteilijaminänsä runsaista ulottuvaisuuksista, joka on kaukana äsken nähdystä mielipuolesta itsevaltiaasta. Parhaiten silmään osui sitten *Kaisu Leppäsen* yllättävän hyvä koulutyttö, uhkea ja elämänodotusta sekä sen riemua pursuava olento. Tosin koko "Juppiterin vihaamien" kokoelma jäi mieleen: hieno rehtori, elegantti laulun opettajatar, *Aili Somersalmi,* äkäinen tohvelisankari, mutta koulun hirmu, "neliökallio", *Tuominen,* sitten järkyttävä "neulatyyny", johon kokonaiset sukupolvet ovat purkaneet ilkeytensä", *Tyyne Haarla.* Hän sai koetella keinojensa moninaisuutta siirtyessään alati kiukkuisesta "peruukin" peruskuviosta rakkautta ilmentäväksi ihmiseksi, joka on vuosikymmeniksi panssaroinut lämpöä kaipaavan sydämensä vihan muurin taakse.

Katsomo oli ainakin muutamana toukokuun iltana herkästi mukana.

Lahjanäytäntöjä.

Kevätkauden loppu on — runsaiden apurahojen ja teatteriväen tulevien ulkomaamatkojen vaikutuksesta — ollut oikeata lahjanäytäntöjen valtakautta. Kansanteatterista on jäänyt siitä lajista mieleen etevän ja monipuolisen *Elsa Turakaisen* Pygmalion, jota katsoessa muuten ei voi olla ihmettelemättä, miksi Englannin alati vihreä vanha-nuorimies Shaw ei ole tekijänoikeuslain mukaan vetänyt "Juurakon Huldan" tekijää oikeuden eteen: niin täysin Pygmalionia Huldaparka on. Erona on pääasiassa vain se, että Hulda elää iltakurssien, työväenopistojen ja vapaan valistustyön aikakautta, ei ole kukkaistyttö ja että "Pygmalionin" verevin hahmo — P:n isä — lantakuski — on jäänyt "saapumatta" seuraan.

Vetoketju esitettiin *Orvokki Siposen* ja *Klaus Salinin* hyväksi. Miellyttävä ja hyvää makua viljelevä tanssipari, josta varmaan, yhteensä tai erikseen, paljon kuullaan! "Vetoketju" kokonaan on sitten vain sarja erillisiä kohtauksia ja hupailua, joista tarkasti kiristämällä voidaan saada syntymään — vetoketju.

Viimeinen Kansanteatterin lahjanäytäntö oli operetti, jonka primadonna, *Elli Ranta,* sai laulaa "omaksi ilokseen". *Ranta* ja *Kaarlo Kytö* ovat komeaa katseltavaa ja Elli Ranta komeaa kuunneltavaa. Kydön Paganinin esityksessä ja yleensä aina häiritsee eräänlainen menneisyyden muotivirtausten tuntu: hän ei ole löytänyt taiteen yksinkertaisuuden salaisuutta. Hänen eleissään ja puheessaan ei ole selvää linjaa, vaan se katkeilee liiaksi tehostettuihin hurmurinkäännöksiin ja pateettisiin sanapainoihin. Ja: kaikista eniten häiritsee

(Jatkoa siv. 64)

Johtajan tytär

Kirj Auni Nuolivaara

(Jatkoa)

Hilla tunsi outoa ikävää. Häntä ei haluttanut tehdä mitään, ei kiusata ketään. Kaikki oli tympäisevää. Hän maleksi keittiöön päin. Selkää kivisti taas riivatusti.

Ulla jauhoi kahvia ikkunanpielessä.

"Sanokaa, Ulla, mitä minä tekisin!" pääsi Hillalta.

"No, joko ne nyt on Hilla-neidin työt kaikki?"

Hilla ei viitsinyt vastata. Hänen silmänsä osuivat omenaan kaapin hyllyllä. Sen hän otti nyt pureskellakseen paremman puutteessa. Ulla tarkasteli tyttöä veitikka silmännurkassa.

"Sanonko ma, mikä Hilla-neitiä vaivaa?"

Tyttö puri omenaa vastaamatta. Tästä mummo arvasi, että hän oli utelias asiaa kuulemaan. "Se on sen merkki, että Hilla-neiti on tullut aikaihmiseksi. Hui—hai! Viisitoista vuotta! Jos minä olisin Hilla-neidin sijassa, juoksuttaisin nuo housut aika hamppua kaappiin ja pukisin korean punaisen leningin päälleni ja menisin kirja käsissä istumaan vieraskamarin ikkunan ääreen ja sieltä ruusuin välistä kurkistelisin, että joko tulee?"

"Mi-ikä" pääsi Hillalta vastoin tahtoakin.

"Mikä muka! Ikäänkuin ei tietäisi, mikä se noin pulskalle ja rikkaalle patruunan tyttärelle tulee! Ka sulhanen, tiämmä!"

Hilla jäi tuijottamaan silmät levällään Ullaa. Jotain hän hartaasti mietti, mutta sanoi vain:

"Housut on mukavammat. Tästälähin käyn aina housuissa."

"No passaahan se niinkin". Ulla mennä vaappui hellan luo.

Silloin astui herra johtaja itse keittiöön kirje kädessä. Sekä Ulla että Hilla höristivät uteliaina korviaan uutisten toivossa. Niitä tulikin. Johtaja puhui:

"Mitä sinä, Hilla, siihen sanot, kun Liina-täti kirjoittaa minulle ja pyytää, että otettaisiin Esti meille, sinulle seuraksi tai — niinkuin kotiopettajaksi? En minä oikein —" Johtaja oli hämillään. Hän oli pilkkaillut koko kotiopettajien joukkiota. Mutta Hilla innostui:

"Kyllä, kyllä minä tahdon. Kirjoita vain, käske tulla! Tulkoon heti — minä menen autolla vastaan laivarantaan!" Ikävänpuuska oli poispuhallettu. Hilla nautti jo hengessä saadessaan köyhän serkun kiusattavakseen. Tämä ei uskaltaisi häntä vastustaa, siitä hän oli varma. Mutta johtajaa epäilytti. Hän ei odottanut tästä mitään erikoisen hyvää taaskaan.

"Tulkoon nyt sitten, mutta sinun vastuullasi, muista se! Se olet sinä, joka tahdot hänet, en minä."

"Se on tietty! Mene vain kirjoittamaan!" huusi Hilla ja lähti housuissaan laukkaamaan ympäri huoneita.

Kun Estin tulopäivä valkeni, tunsi Hilla erikoista vastuuntunnetta. Hän oli nyt emäntä. Hän komenteli palvelijoita valmistamaan herkkuja. Parhaat hopeat kannettiin aamiaispöytään. Köyhän serkun piti saada muhkea vastaanotto. Itse Hilla lenteli puolissa pukimissa toisten tiellä.

"Nyt Hilla neiti myöhästyy", varoitteli Ulla.

"Nyt pitää seista siunaama hetki yhdessä kohden, että saan leningin nappiin!" Se oli Pariisista tilattu ihmelaitos, joka napitettiin selästä.

Samassa kuului laivanhuuto. Hilla hyökkäsi eteiseen. Ulko-ovi pamahti hänen jälkeensä. Hän hyökkäsi autotalliin.

"Mitä peevelin peeveliä tämä on! Missä on auto?" hän huusi tyhjään vajaan, josta jokin ääni ilmoitti johtajan lähteneen Myllykoskelle.

"Että isä viitsi, juuri kun minun piti lähteä laivarantaan! Nyt, Risto, Poku rillojen eteen ja heti paikalla!" huusi Hilla itku suussa.

Muristen tallimies siirtyi hevosten puolella.

"Joudu, senkin köntys!" Hilla polki jalkaa. "Etkö kuullut, että laiva jo huusi Haukansaaren takana!"

"Jos haukutaan, en koske sormellani!" Renki seisoi käsivarret riipuksissa, silat käsissä.

"No-no-no! En minä sinua pure enkä purematta niele! Pane töpinäksi vain, niin Ulla antaa keittiössä sinulle ryypyt, sano minun käskeneen antaa!"

Mies valjasti vikkelästi, joskin näytti mieltään äyskimällä hevoselle. Hilla pääsi matkaan, niin että paikat rämisi.

Laiva oli saapunut satamaan. Esti Vainio seisoi sillalla katsellen etsivästi ympärilleen. Hän ei ollut pitkä eikä lyhyt, ei juuri kaunis jos ei rumakaan, ei tumma eikä kovin vaalea. Hän oli kaikinpuolin keskinkertaisen ja vaatimattoman näköinen seitsentoistavuotias tyttö.

Esti kääntyi ensimmäisen joutenseisojan puoleen kysyäkseen tietä tehtailija Kuokkasen taloon. Mies ei joutanut vielä mitään vastaamaan, ennätti vain sormellaan osoittaa merkin täyttä karkua paikalle ajavalle Hillalle, joka huimaa vauhtia pyörähdytti hevosen ympäri heidän nenänsä edessä. Vähällä piti, ettei siinä lennetty nurin, vieterit notkuivat, rillat kallistelivat uhkaavasti. Hilla istui korkealla ajajanistuimella piiska kourassa ja punaisen leningin selkämys auki paistaen.

"Käy taakse, serkku!" huusi hän päätään kääntämättä, sillä Poku antoi hänelle kylliksi työtä.

Esti epäröi, mutta ei siinä ollut valinnan varaa. Matkalaukkuineen hän sijoittui takaistuimelle.

"Joko on valmis?" huusi Hilla.

"Jo on", huokasi Esti.

Läiskis! Piiska viuhahti ilmassa komeudeksi. Poku hyökkäsi matkaan. Rillat tärskähtelivät laudanpätkien ja tiilikivipalasten täyttämällä ranta-alueella, josta Hilla oikasi. Sitten oli kierrettävä makasiinien kulmat ja muut isommat esteet äkkikäänteillä kovassa menossa. Esti tunsi rohkeutensa katoavan viskautuessaan puolelta toiselle. Hän oli uskaltanut lähteä kuulun Hildegard Kuokkasen oikkuja vastaan sotimaan saadakseen veljelleen opintovaroja, mutta — tässähän oli henkikin pantava alttiiksi!

Yhtäkkiä etupyörä jysähti ankarasti jalkakäytävän reunaan. Esti huiskahti nenälleen. Oltiin perillä. Tulija selviytyi eheänä komean portaikon eteen jalkakäytävälle. Hilla sen sijaan ajoi edelleen rilloineen portista sisään.

Kun Esti soitettuaan ovikelloa ja vanhan Ullan saattamana oli päässyt arkihuoneeseen asti, ilmestyi sinne Hillakin keittiön ovesta hattu toisella korvalla riippuen.

(Jatkuu.)

NÄYTTÄMÖLTÄ . . .

(Jatkoa siv. 62)

n.s. aspiroiminen, k:n, p:n ja f:n ääntäminen sanan alussa saksalaisittain: phieni. Kumma, ettei muuten miellyttävä taiteilija pysty kasvamaan pois vanhoista khoturneistaan! — Koiton sali on sitten Koiton sali, iloton ja synkkä! Ja näyttämö-parka! Niinkin pieni ihminen kuin *Martta Kinnunen,* muuten viehättävä ja välitön iloittelija sekä laulajana että sanan sinkoojana, näyttää siellä lähes jättiläiseltä.

Kesä saapuu.

Tätä kirjoitettaessa ovat teatterien valot jo sammumassa väkevämmän valon tieltä. Ylioppilasteatteri on siirtynyt Seurasaaren Antintalon pihalle ja on juuri alkamassa siellä todellisessa ympäristössä kesäkuunkauttansa "Pohjalaisilla". Kiertueiden autot ja matkalaukut odottavat lähtömerkkiä, ja osa maaseutua joutuu keskellä alkukesän vihreyttä elämään samoja epätodellisuuden hetkiä kuin pääkaupungin yleisö talvi-iltoinaan valonheittäjien epälukuisten valokiilojen tällä puolen.

Vai kentieskö on niin, että teatterilavalla valokimpun väkevissä valoissa epätodelliselta näyttävä onkin vain katkelma sitä, joka on todellista ihmistä, vain väkevämmin alleviivattuna kuin ympärillämme ja kuin silmänräpäyskuvan näppäämää hidastettua liikuntoa ikuisesti inhimillisestä?

A. I.

VÄHÄN KOTITALOUS . . .

(Jatkoa siv. 59)

tarpeelliseen ja hyödylliseen työhön, joka on paras oppimestari. Jos joukkoa on paljon, joutuu opettaja etsimään kaikenlaista näpertelyä työksi, josta ei hyödy tekijä enempää kuin teettäjäkään.

Kotitalouskoulujen työsuunnitelma on myös korjausten tarpeessa. Kun tarkkaa sanomalehtien ilmoitussivuja, on niissä suunnattomat määrät kotiapulaisten tarvitsijoita, ja syksyisin viedään kotitalouskoulujen oppilaat käsistä kotiapulaisiksi. Kotiapulaiset muodostavat ajan tarpeen. Valmistettakoon niitä, silloin ratkaistaan vaikea yhteiskunnallinen pulma, sillä hehän ovat lähes ainoa työntekijäluokka, joilta ei vaadita mitään ammattitaitoa ja joilla ei ole mitään vastuuta eikä vastuuntuntoa. Kuka ottaisi vaivakseen tehdä tilastoa siitä kotiapulaiskaartista, joka vaeltaa kuin mustalaisjoukko paikasta toiseen yhtämittaa. Tämä on onnetonta. Kun kotiapulaisia valmistetaan riittävästi ja heiltä niinollen voidaan vaatia ammattitaitoa, säätää kysynnän ja tarjonnan laki kunnottomat eroon ja pulma on ainakin pienentynyt. Kotitalouskouluissa voidaan valmistaa hyvin kotiapulaisia tekemällä muutoksia nykyisiin ohjelmiin. Voisi ajatella esim. jonkinlaista linjajakoa opetuksessa: valmistettaisiin yksinpalvelijoita sekä maalais- että kaupunkilaisoloihin ja sisäköitä sekä keittäjiä, miksei voisi ajatella puutarhaopetustakin yksinomaisena jollekin linjalle — lyhyistä puutarhakursseista tuntuu olevan puutetta. Tosin puutarhahoidon opetus 5 kuukautena on vaikeaa, kun lasinalaisten kasvien viljelys jää lähes olemattomaksi, mutta ehkä voisi ajatella esim. hedelmäviljelyksenopetukseen keskittymistä. Mutta aivan erikoisesti pitäisi tehostaa kodinhoidon opetusta, joka vielä itse opettajavalmistuksessakin on heikkoa. Samoin lastenhoidon opetusta. Näitten käytännöllisten opetusten järjestäminen on vaikeinta, mutta pitäisi siihenkin keinot löytyä, sillä molemmatkin ovat ensiarvoisen tärkeitä. Samoin olisi jotenkin saatava ohjelman puitteisiin sopimaan vaikkapa vähemmänkin karjanhoidon aakkosia, sillä maalaisoloissa on kotiapulaisen pystyttävä navettaankin ainakin lypsämään ja usein tilapäisesti muihinkin töihin.

Kun kotiapulaiskysymys kaikessa laajuudessaan otetaan käsiteltäväksi, älköön silloin sivuutettako jo valmiita kouluja, vaan käytettäköön niitä hyväksi kehittämällä niitä. Kun näin tapahtuu, tullaan melkoisella varmuudella siihen, että tämänluontoisia kouluja ei vielä ole riittävästi, vaan että niitten tarve lisääntyy. Muistettakoon silloin, että kymmenien kansanopistojen hyvät, käytännölliset suojat ovat valmiina käyttöön, ettei ruveta jälleen tuhlaamaan uusien koulutalojen rakentamiseen, puutarhojen perustamiseen, pientalouksien luomiseen. Kotitalouskoulu on hyvä koulumuoto, kehitettäköön sitä vain ajan tarvetta tyydyttäväksi. Näin tuumii

EMÄNTÄ.

IKL:n naisten

kesäleiri Kangasalalla kesäkuun 17—19 päivänä.

Kesäkuu on Isänmaallisen kansanliikkeen väelle juhlien kuukausi. Helluntaina kokoonnutaan Lapualle miehissä ja naisissa neuvonpitoon ja vielä saman kuukauden aikana on sekä naisilla että nuorisolla omat erikoisleirinsä.

Naisten leiri on Kangasalla kesäk. 17, 18 ja 19 päivinä. Suuri yleisöjuhla järjestetään leirin yhteydessä lauantaina kesäk. 18 pnä. Leirin ohjelmaan sisältyy retkeilyjä, urheilua ja luentoja. Puhujiksi ovat lupautuneet rehtori *Hilja Riipinen,* tohtori *Elna Hetemäki,* maisteri *Armi Hallsten-Kallia,* emäntä *Eveliina Ala-Kulju* ja everstil. *P. Susitaival* ym.

Ilmoittautuminen osanottajaksi leirille on tehtävä kesäk. 10 p:ään mennessä osoitteella *Kirsti Merisalo* IKL:n Pohjois-Hämeen piiri, Tampere. Jokaiselle ilmoittautujalle lähetetään henkilökohtaisesti lähemmät tiedot leiristä ym. siihen kuuluvista seikoista. Osanottomaksu leirille on koetettu saada mahdollisimman alhaiseksi (n. 50:—). Naiset, jotka haluavat osallistua kesäleiriin, tehkööt ilmoituksensa siitä ensi tilassa.

Osoitteen muutos:

Lehtemme toimiston osoite on kesäk. 3 p:stä alkaen

Helsinki, Neitsytpolku 7, puh. 64 159

Mk 3:—

Helsinki 1938.
Kirjapaino- ja Kustannus-Oy. Liike